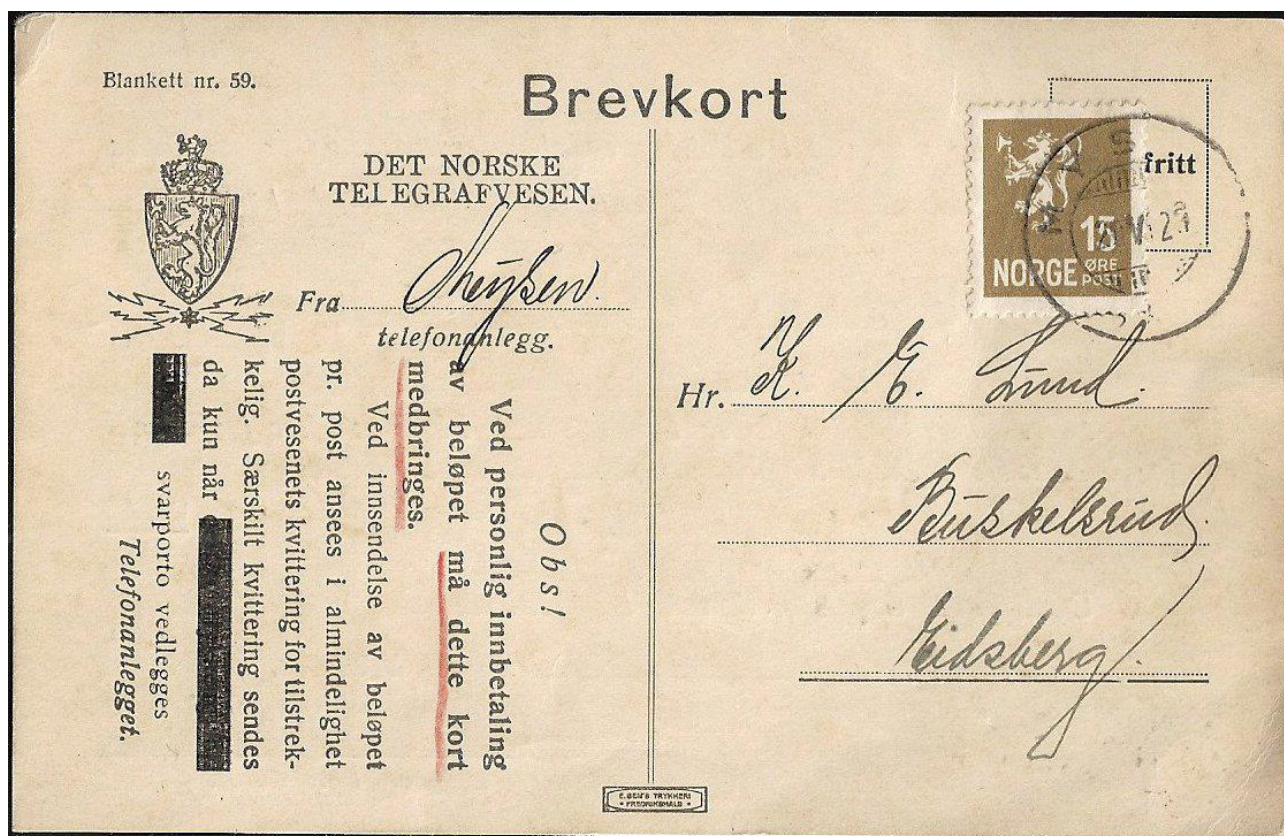

FRA PORTOFRITT TIL PROVISORIUM

av
Tore Haga

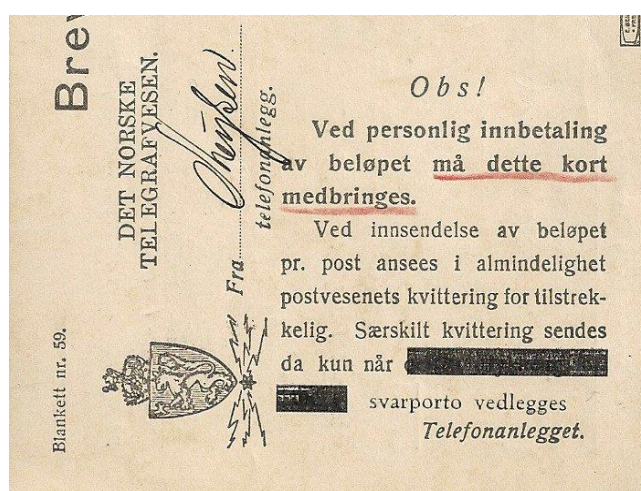
Med fare for å kjede mitt publikum trekker jeg nok en gang frem et objekt fra ett av mine smale interesseområder innenfor portofriheten før 1926, og ting som skjedde da portofriheten opphørte. Jeg viser i så måte til min tidligere artikkel "Ikke lenger portofritt" vedrørende et kortbrev fra Riksforsikringsanstalten.

Denne gangen gjelder det et nyanskaffet brevkort fra Det norske Telegrafvesen, opprinnelig trykt (hos Sem) som portofritt en gang i første halvdel av 1920-årene, kanskje så sent som 1925, men frankert og brukt i juni 1928. Egentlig er jo kortet fra Mysen telefonanlegg, men det er i alle fall Telegrafvesenet som har sørget for at det ble tilvirket.

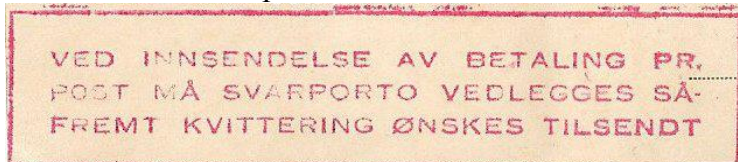

Baksiden inneholder en påminnelse om abonnementsavgift for telefon, og om følger av unnlattelse av å betale. Som det fremgår, har kortet blankettnummer 59.

Som det også fremgår, har en del av teksten på forsiden fått påtrykt en svart sladd. Ser man nærmere etter, viser det seg en tilføyelse etter sladden, nemlig "svarporto vedlegges". Både originaltekst og provisorisk tekst vises nedenfor.

Ved portofrihetens opphør må Telegrafvesenet ha hatt en restbeholdning som de ønsket å nyttiggjøre seg. Mens de tidligere kunne sende ombedt kvittering portofritt, var dette ikke lenger mulig. Som illustrasjonen viser, er kortet frankert med vanlig frimerke. Adgangen til å bruke tjenestemerker var betydelig mer restriktiv enn for portofrihet pr. 1925. Såvel Telegrafvesenet som de kommunale telefonanleggene måtte bruke vanlige frimerker fordi deres inntektsgivende virke ifølge regelverket avskar dem fra å bruke tjenestemerker. Det ville forsåvidt være nærliggende å tro at den provisoriske endringen på dette kortet ble til i tiden nær portofrihetens opphør. Det viser seg imidlertid at kort med uendret forsidetekst ble brukt, i hvert fall av Mysen telefonanlegg, i alle årene 1926-28, men da med et stempel på baksiden for å ivareta behovet for svarporto:

Når jeg innledningsvis antydte at originalkortet kunne være trykt så sent som i 1925, har dette bakgrunn i at blankett 59 finnes påtrykt Rikstelegrafens i stedet for Det norske Telegrafvesen, kjent brukt i 1923-25. Jeg har ikke klart å finne ut når man på disse kortene skiftet etatsnavn, men jeg kjenner ikke kort (blankett 95 og 105) fra Det norske Telegrafvesen brukt før 1925. Snodig nok kjennes også et eksemplar av portofritt kort blankett 59 med Rikstelegrafens frankert og brukt i 1927, også dette fra Mysen telefonanlegg.

På Internett finnes flere kilder som foregir å gjøre rede for etatens offisielle navn til enhver tid. Disse er til dels motstridende og i varierende grad ufullstendige, men det later til at Den norske Rikstelegraf var rådende i noen år (fra 1906 eller 1914) frem til 1919, og at navnet fra 1919 til 1933 var Det norske Telegrafvesen. Wikipedia nevner diverse andre navn i tidens løp, noen nokså kortvarige, slik som Statstelegrafens og Telegraphværket, det siste bare i 1919.

I 1928 fikk Det norske Telegrafvesen tilvirket et nytt kort, blankett nr. 59 a, fra et annet trykkeri (med initialene A.S.D. A/S). En kan vel ikke se bort fra at Telegrafvesenet først da, når de i alle fall var i kontakt med et trykkeri, lot restbeholdningen av bl. 59 få den provisoriske endringen.